

ՏԻՒՆԱՅԻՆ ԶԵՆՈՒԹԱՆԿԱՆԻ

ՕՐԱԳԻՐ

Զառարանական Զանգարանական և Զոհարանական

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՐԻՒՆԱՅԻՆ ԶԵՆՈՒԹԱՆԿԱՆԻ

ՕՐԱԳԻՐ

ՈՒՐԴԱՆԻ 29 ՄԱՐՏԻՍ 1842

ԻՆՏԵՐՅԱՆ

Ինտերյան 30 ին մէկ մեծ կաթաւու հանդէս (պա-
լո) մը երբեք չեն տրուաւ արքունական պալատին մէջ:

Թագաւորական սրահը ուր որ կատարեցաւ սա-
փառաւոր հանդէսը, անանկ զեղեցիկ զարդարած
էր որ տեսնողը կըզմայեցնէր, 530 կազմ ծորակ
ներէն (մուտքէն) ի զատ՝ բազմաթիւ ճրագներ և
ջահեր կըլուսաւորէին զանիկա:

Բոլոր երեւելի անձինք և զեսպանները հրաւիր-
ված էին որոնք ամենքը փառաւոր զգեստներով և
ծանրազին անդամաւորներով զարդարած էին:
Բայց սա հանդիսականներուն մէջ հազուադէպ կող-
մանէ կըզբազանցէր Լեզգի թագուհին. Զաւարտ
մէկ անդամանդ մը կար աստղի պէս փայլուն, որուն
արժէքը 10000 լիւրէ սթէկէն է, այսինքն 1570,
000 զուրուշ չափ:

Ինչ Բրիտանիայի գործարաններուն մէջ բանող ան-
ձանց չարորակները և ստաւապանները այնքան ծանր և
այնքան անստանելի եղան՝ որ Խաղաղութիւն և կառավարու-
թիւնը մասնակցին թէ սա խղճալի անձանց թշուառու-
թիւնը թեթեւեղանքով համար ողորմութիւն խնդրելի
բոլոր աշխարհը: Դատի մայիսի 2 ին սըր Բալթարդ Գիլի
բնակարանին մէջ խորհուրդ մը ըլլալով սա բանի վրայ
որոշեցաւ որ հասարակութենէն ողորմութիւն խնդրե-
լու համար, Թագուհիին կողմանէ յայտարարութիւն մը
հրատարակել ամեն տեղ, անանկ որ ամեն մարդ աղէկ
մը տեղեկանալով յիշեալ բաներուն թշուառ վի-
ճակին, կարեկից ըլլայ և օգնէ ան նոյն ողորմութիւն տա-
լով:

Կեն կըշարունակեն հոս մեծ ջանքով, Լինտի կողմը
օգնութիւն խրկելու պատրաստութիւնը ստալ տանելու
համար: Լեզգի ամեն վերջի օրերը քանի մը նաւ Զամ-
բայեան ասկէց Պէնկալ, Բարսա, և Կալիսոպ եր-
թաւու համար, որոնց մէջ 1600 զինուոր կային: Կեն-
դրուպուրիէն ալ Կրապէզնա քաղաքը հասած է երկու
գունդ Նիզակաւորներու. ասոնք ալ մօտ օրերս Զամբայ
կեղան Լեզգաստան երթալու:

ԳԻՆՏԵՐ

Փարէզ, 6 Մայիս:

Քանի մը օր է որ սոսկալի զիպած մը պատու-
հելով Վերայի երկրէ Զամբային վրայ, բազ-
մաթիւ զերդաստաններ (Փամիլեաններ) մեծ սուգի
մէջ ձգեց:

Ինտերյան 22 ին կիրակի օրը, շատ բազմութիւն
Վերայի գացած էր զքառանց համար. իրիկան

զէմ երբ որ տանելու թիւ կառք մէկգլու կապած
ամեն մէկին մէջ յիսուն անձինք, փարէզ կըդառ-
նային, ու միայն երկու հատ շոգիով մեքենայ այս-
քան կառքերը և բազմութիւնը զարմանալի արա-
գութեամբ կըտանէր մէկ ժամին մէջ տանելու
փարսախ տեղ Զամբայ տունը: Պէնկալ ըսած
տեղը հասնելուն պէս՝ յանկարծ առջևի մեքենայի
անուշ լիսեռ (տիկիլը) խորտակեցաւ, ու զար-
հուրի զորդին մը հանելով՝ կառքերը մէկգլու
զարնուեցան: Երգեկաւքին զօրութիւնը այնքան
սաստկացած էր, որ առջևի կառքերէն մէկ քանին
մեքենաներուն վրան զիպեցան. այսինքն երկրորդ
կառքը առաջինին զարնուելով՝ անոր մէջը գտնե-
լով Զամբայները ջարդուբուրդ ըրաւ, երկու
հոգիէ ի զատ՝ որոնք հազիւ թէ կըցան ազատի:
Նմանապէս միւս կառքերէն ալ մինչև վեցերորդը
մէկգլու ջախջախեցին:

Իսկ ցաւալի զիպածէն՝ մեքենաներուն կրակը
անմիջապէս դուրս թափուելով, ու կառքերն ալ
մէկգլու վրայ զիպած՝ և նոր ներկրած ըլլալ-
նուն համար՝ յանկարծ բռնկեցան: Իսկ որովհետեւ
կառքերուն զընելը կըզգած էին ու բանալիքներն
ալ կառավարներուն քովն էր, որոնք մեռած կամ
ջարաջար վիրաւորած էին, ամեն ալ էրեցան
մարդ չազատեցաւ, վերոյիշեալ երկու հոգիէն ի
զատ: Երկրորդ տեսարան մըն էր, երբ որ խղ-
ճալի Զանապարհորդները ջարդուբուրդ եղած ու
զեռ կենդանի, վերջին յուսահատութեամբ կը-
կանչուէին, ու կըցածնուն չափ կաշիատէին
որ հարը գտնան կառքերէն դուրս նետուելու:
Բանի մը վայրկեան սա անտանելի տանջանքը քո-
շիլէն ետև. կրակը շատցաւ ու երեց լըմնաց
ամեն բան. ու ետևի կառքերուն մէջ եղողները
որոնք բաղդաւոր գտնուեցան շուտ մը դուրս նետ-
ուել և սղաւորի, ամենին չի կըցան օգնութիւն
հասնիլ անոնց:

Իսկ ցաւալի լուրը շուտ մը փարիզի մէջ տա-
րածուելով՝ հարկաւոր եղած օգնութիւնները անմի-
ջապէս խրկուեցան՝ ու երբ որ բժիշկները և վիրա-
բոյժները զառաւել էին վիրաւորներէն ոմանց թիւը
և ոմանց ոտքը կտրել, որպէս զի մեռնելու վը-
տանդէն ազատին, բազմութիւն մարդկանց լեցած
էին հոն. որը իր հայրը կըկանչէր խղճալի ձայ-
նիւ, որը իր կինը, որդին և անանկ որ ամ-
մենուն աչքերը արցունքով լեցած ցաւակից կը-
լային սա ողորմութիւնը զօրագութեամբ:

Վիրաւորները Վիտեմ և Պէնկալ կողմ
տեղանքը ձգելով, անոնց մէկ քանին միայն փարէզ
բերին. իսկ մեռնողները ու կրակէն հանած եռ-

սունները հոգիի մնացորդները՝ նոյն զիշերը բե-
րին լեցուցին Վիտեմ փարսա ըսած զերեզմանա-
տունը: Զեմ կընար պատմել թէ ինչ սոսկում
կուտային տեսնողներուն առ երած ու զլիսովն ա-
ծուի զարծած մարմինները. որ առաջին տեսու-
թեամբ անհասարկ էր որոշել թէ այլը թէ կինը,
թէ մեծը և թէ փոքրը:

Բայց զօրագութեամբ մինակ ասոնք չեն առ ան-
ակնկալ զիպածին զոհերը. ինչու որ հետեւալ
օրը քննեցին տեսան որ ութսուն հոգի են մեռնող-
ները. ու վիրաւորներն ալ խիստ շատ. և թէ
անհասարկ է ստոյգ զիտնալ կրակը էրեղներուն
թիւը: Իսկ օրը փարիզը մէջ ընդհանուր տրտ-
մութիւն մը կըտիրէր. արքունական պալատը՝ տե-
փութեամբ խորհրդարանը, և ամեն տեղ մինակ
այս զարհուրելի անցքին վրայով կըհարցնէին և
կըխօսէին մէկգլու հետ: Կըլնէր թէ մեռնող-
ներէն մէկը՝ խորհրդարանի անդամներէն է, Վ.
Կոթալ անունով, որովհետեւ այս մարդը և իր կինը
սաստիկ վիրաւորած էին. իմացանք ևս թէ եր-
րորդ ծովապետը Վ. Տիւմօն Տ. Իւրվիլ, որ նոյն
օրը առաւօտանց Վերայի գացած էր իր կնոջը և
14 տարեկան որդեղին հետ, մէյն ալ չեղեցան. ու
անոնց մարմիններն ալ Զանգարանէն Վիտեմ փա-
ռաի զերեզմանատանը մէջ: Իսկ երեւելի անձին
կորստանել վրայ մեծ ցաւ և մեծ տրտմութիւն
կըլուցնէ մայրաքաղաքի բոլոր ժողովուրդը: Իս-
րէկ կատարեցաւ ասոնց թաղման հանդէսը. որչափ
երեւելի և զիտնական անձինք կային հոս, ամեն
ալ ներկայ գտնուեցան սա արարողութեանը: Վ.
Տ. Իւրվիլ շատ մեծ ծառայութիւններ ըրած է իր
հայրենեացը. իրեք անգամ ուշաբահի բոլորտիքը
պտըտեցաւ. նախ՝ Գրէյսինէզ նաւապետին՝ հրա-
մանին տակը. ու երկու անգամ ալ Վաղորդալ ու
Գլէզ գործակալներով՝ որոնց ինքը կըհրամայէր: Իս-
բոր վերջին նաւարկութիւնը կընէր աշխարհիս
բոլորտիքը, զարմանալի քաջասրտութեամբ հա-
րուպին սառնոյցներուն մէջ. առաջ՝ գնաց և գտաւ
այն հուշակաւոր հարստային ցամաք երկիրը, որու
համար շատ ատեն խօսուեցաւ: Իսկ պատմութիւն Վ.
Տ. Իւրվիլ շատ իրաւունքներ ստացած էր իր
հայրենակիցներուն երախտագիտութեանը վրայ:
Իմեն մարդ կըցաւ թէ արդարեւ մեծ զօրագութե-
թիւն մըն է որ սա հուշակաւոր անձին պատասխեցաւ,
երկրէ Զամբուն վրայ քանի մը փարսախ տեղ
Զամբայութիւն ընելու ատենը, որովհետեւ իրեք
անգամ աշխարհիս բոլորտիքը պտըտեց էր հեռա-
ւոր նաւարկութեան ամեն վտանգներէն ազատե-
լով:

Հասարակօրէն այնպէս կը կարծուի թէ երկրթէ ճամբայի վերականգնելուն անհոգութեամբը պատահեցաւ այս զիպաւածը . նախ՝ չորս անիւ ունէր այն մեքենան , որու մէկ լեւերը (տիւնկիւր) կոտրեցաւ , պէտք էր որ վեց անիւով մեքենայ մը ըլլար , որ ալ էվէլէն ապահովէ է : Եւրոպայէ՝ կերէի թէ սաստիկ տրագուծեամբ կը քայլէին կառքերը , որովհետեւ մեծ վախի մէջ էին բոլոր ճամբորդները . ուստի մեծ անխոհեմութիւն էր երկու մեքենայ բանեցընել մէկի մը տեղ . ինչու որ յայտնի բան մըն է թէ անոնց մէկը խորտակուելու պէս , միւսը հարկաւ առաջ պիտի քըշէր կառքերը՝ մեծ վնաս պատճառելով : Որքանապէս ամենեւին պէտքը չէր բաւարարուի գոցել զընկերը , թէպէտ աս զգուշութիւնը ըրած էին , թէ չըլլայ որ կառքերը չի կեցած՝ ճամբորդները դուռը բանան ու վտանգ մը պատահի . բայց ինչ օգուտ , եթէ կըլլաւ չըլլային դուռները՝ աս աղետալի զիպաւածին ժամանակը , շատերը կրնային ինքզինքնին աղատել :

Հիմակուհի մայ անաչառ դատաստան մը սկսան ընել երկրթէ ճամբայի վերականգնելուն վրայ . թէ որ յանցաւոր գտնուին նէ՝ անոնք՝ անշուշտ պիտի պատժուին :

ԱՐԵՎԷԼԱՅԻ

Միացեալ Նահանգք :

Աս երկրի վերջին լուրերը՝ ապրիլի 16 ին , կը հաստատեն թէ Վիլ Լօրքի հիմակաւն վիճակը առողատուրի կողմանէ , շատ աղէկ է : Բայց անկէք քանի մը օր առաջ գըւած լուրերը պատերազմ կը գուշակէին : Կառավարութիւնը կողգէ կըսեն , մեծ շոգեհաւեր շինել տալ . ու աս բանիս արդէն խորհրդականները և ծերակոյտը հաւանութիւն տըւած են :

ԱՐԵՎԷԼԱՅԻ ՀԱՆԿԱՍՏԱՆ

Քուրթի տը Պոնդէյ օրագրութիւնը ապրիլ 21 թիւով , հետեւեալ ծանօթութիւնը կուտայ անգղիացոց գործքերուն վրայով Հնդկաստանի մէջ :

« Մեծ հաճութեամբ կը ծանուցանենք որ Միւլ վանիստանի գործքերը աղէկ դարձաւ մը ունեցան անգղիական զօրաց քաջութեամբը : Մինչև հիմայ աս երեւելի գործքին ծախսութիւնները կը նշանակէինք , Միւլ վանիստանի վերջին անցքերը պատմելով . հիմայ սկըսինք յաջողութիւնները պատմելու :

« Սալ զօրապետը որոշէր էր որ բոլոր զօրքովը սաստիկ զարնուի թշնամեաց բանակին հետ , որ աս միջոցով ճէլլապատէն հեռացընէ Մուհամմէտ Մալար խանը և զիւրացընէ փօլլօք զօրապետին գալը , որովհետեւ արդէն իմացած էր անոր մօտենալը . ուստի հարկ եղած կարգադրութիւնները ընելէն հետեւ՝ մարտի 24 ին պատերազմը սկըսաւ . անգղիացի քաջ զօրքերը՝ որ 1500 ի չափ կային , սաստիկ ջարդ մը տըւին աղվաններուն՝ որոնք 6000 հոգի էին , բոլոր անոնց զիւրքերը աւերեցին և ցերեզման ըրած դէպի Վաքման փախուցին զանոնք :

« Աղվաններուն բանակին մէջ եղած բոլոր պայարները անգղիացոց ձեռքը անցաւ , նաեւ չորս

թնդանօթ և երկու դրօշակ : Թշնամիին կորուստը պատերազմի դաշտին մէջ , 500 հոգիի կը հասնի . իսկ անգղիացիք չորս օֆիցիալ և քիչ մըն ալ զօրք կորսնցուցին :

« Գրեթէ նոյն ատենները (մարտի 22 ին) փօլլօք զօրապետը՝ որ փիշօրի մէջ կը կենար , բոլոր իր բանակովը ճամբայ ելած էր որ Վէյալէրի անցքերէն (կէջիտներէն) անցնէ և երթայ միանայ Սալ զօրապետին հետ :

« Աղվանները անթիւ բազմութեամբ կը պաշտպանէին աս անցքերուն բերանները որ թող չի տան անգղիացոց հոնկէց անցնելու : Այսու ամենայնիւ փօլլօք զօրապետը հոն հասածին պէս սաստիկ զարնըւելով ցրուեց թշնամիները , կիրճերէն (պօղաղներէն) անցաւ և բոլոր զօրքերուն տիրեց : 23 ին՝ անգղիացիք Վիլ Միւլաճիտ ամրոցը հասան և անմիջապէս յարձակելով տիրեցին անոր :

« Աս կռիւներուն մէջ նշանաւոր եղաւ անգղիացի զօրքերուն եռանդը և քաջարտութիւնը . ու սաստիկ ջարդ մը տըւին թշնամիին , որուն հետ բաղդատելով անգղիացոց վնասը՝ ոչինչ բան մը կըլ տեսաւ : Աս յաղթութիւնէն անգղիացիք անթիւ օգուտներ քաղեցին , վտանգի չէ թէ միայն աս առաւել տեղանքներուն տիրեցին և զօրքերին անցքերէն անցան , այլ նաեւ պատճառ եղան , որ Սալ և փօլլօք զօրապետներուն բանակները ապառ հաղորդակցութիւն մը ընեն մէկըմէկու հետ : Կը հաստատեն թէ աս երկու բանակը միացեր են ճէլլապատի մէջ :

« Թէպէտ յիշեալ կռիւներուն մէջ անգղիացիք յաջողութեամբ յաղթեցին , բայց Կիւզիի բերդին մէջ նոյն յաջողութիւնը չունեցան . աղվանները մեծ բազմութեամբ աս բերդին վրայ յարձակելով չարաչար կը լուծեցան և տիրեցին անոր . Բալմէր հաղարապետը որ բերդին մէջն էր , իրաւայի պատճառներէ ստիպեալ յանձնեց անոնց բերդը՝ ազատ դուրս ելլալ երթալու դաշինք մը ընելով թշնամեաց զիւրաւորներուն հետ . ընդհանրապէս մեղադրուեցաւ աս պաշտօնատարին ընթացքը : Ինչ հանուր հրամանատարը ըրտ Նիլէնպօր հրաման ըրաւ որ Բալմէր հաղարապետին վրայ դատաստան մը ըլլայ , նաեւ Աղվանիստանի մէջ բոլոր զօրաց պաշտօնատարներուն (օֆիցիալներուն) ընթացքը քննուի :

« Բապուլէն կը գրեն՝ թէ ցեղերուն գլուխները սպաններ են Շահ Մուտան , և ջանք կընեն որ իրենց գործքը կարգի դնեն անգղիացոց հետ :

ԶԻՆ

Պոնդայի օրագրիները հետեւեալ լուրերը կուտան Զինաստանի վրայով :

« Մարտի սկիզբները Սըր Հ. փօղինճէրը Հօնկ Քօնկ քաղաքին մէջ քանի մը յայտարարութիւններ հրատարակեց , որով կը ծանուցանէ թէ թիւնկայի և Հօնկ Քօնկ քաղաքները ազատ նաւահանգիստ են : Աս պաշտօնատարը կը ջանար նաեւ Քօլանկոնի առողատուրը ծաղկեցընելու , վաճառականներուն տպահովութիւն մը տալով , թէ անգղիացի զօրքերը աս կողմերէն քաջելու ալ ըլլան նէ , բաւական ժամանակ պիտի տըրուի որ ամեն մարդ իր գործքերը կարգի դնէ : Բակէց զատ

Քիւլան կողմի չինացիները կը հրաւիրէր որ համարձակ և ամենայն վստահութեամբ , առողատուր ընեն և քաղաքներուն հետ . խօսք տալով անոնց , որ եթէ Քիւլան կողմին վերադառնան չինացոց արքայապետը ըլլայ , Սըր Բրիտանիայի պաշտօնատարը՝ չինացոց կառավարութեան անյիշատակեալ հրովարտակ մը պիտի ընդունի անշուշտ , որ Քիւլանի բնակիչներուն ամենեւին հարստահարութիւն մը (զուլում) չըլլայ օտարականներու հետ հաղորդակցութիւն ունենալուն համար :

« Քանթոնի մէջ մեծ հանդարտութիւն կայ . թէպէտեւ հասարակ ժողովուրդը ատեն ատեն առտելութիւն մը կը ցուցընէ օտարականներուն : Կըսուի թէ խել մը անձինք ռուսաց աստիճանաւոր զօրքերէն փէքին հասած են , ու պիտի գան չինացոց բանակը՝ ասոնց զօրքերը կը թիւն համար :

Մաքաօէն գրված նամակ մը՝ մարտի 4 ին , հետագայ լուրը կուտայ :

« Կըսենք թէ չորս երեւելի անձինք չինացոց վաճառականներէն հոս պիտի գան տեսութիւն ընելու համար սըր Հ. փօղինճէրի հետ , որ հիմայ աս քաղաքն է : Ինչանկ կերենայ թէ մանտարիները մեծ փափագ ունին որ ուրիշ տեսութիւն մը մէջ մանայ հաշտութեան համար . որովհետեւ զիտեն թէ անտոնը զինադադարով կըլլայ , ու իրենք ալ պատրաստութիւն տեսնալու ատեն կուենան :

ԵՎԻԳՏՈՍ

Եղեքսանդրիա , 14 Մայիս :

Մէհմէտ Վիլ փաշան՝ քաղաքիս անգղիացոց Քրեկեան ընկերութեանը խնդրը կատարեց , Սուէզի ճամբայով Լաւոպայէն Հնդկաստան գացող ճամբորդներուն և վաճառքներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար :

Ուստի աս ընկերութիւնը իր ծախսովը Երկու միլիարանոց պիտի շինել տայ Եղեքսանդրիայի մէջ , մէկը Թուրքի և մէկը անցնելու վաճառքներուն համար : Բայց մաքսէն ապրանք չի փախցընելու համար , աս երկրորդ միլիարանոցին մէջ եգիպտական կառավարութեանը կողմէն մէկ գործակալ մը պիտի գտնուի , որ կընծ և մասն վաճառքները իմանայ :

Գահիրէի մէջ Աբուպրայի մօտերը ուրիշ անգ մըն ալ պիտի շինուի անուրի պահակու համար :

Լազիպոսի կառավարութիւնը իր ծախսովը պիտի նորոգել տայ Գահիրէէն Սուէզ երթալու ճամբան . ասկէց ի զատ կը խոստանայ Սուէզի մէջ մէկ մեծ հիւրանոց մը շինել տալ ճամբորդներուն համար , և վարձքով ընկերութեանը յանձնել զայն :

Ենցնելու վաճառքներուն տուրքը անորոշ պիտի մնայ մինչև մէկ տարի մը , նորէն վաճառքներով Սուէզ գալու շոգենաւերուն հասնելէն սկսեալ :

Մ. Ֆերրի , ընկերութեան գործակալը երէկ « Օրիւնդալ » շոգենաւով մեկնեցաւ , որ երթայ Լոնտոն իմացունէ իր գործառնութիւններուն յաջողութեանը վրայով :

ԱՄՐԵՍՏԱՆ

Պէրու , 16 Մայիս :

Ալպանացի զօրքերը շատ անկարգութիւններ ընելով իրենց անկիրթ ու խռովասէր բարքովը , ու

գրեթէ մեծ արգելք մը ըլլալով ի բանանու կա-
տարեալ հանդարտութեան, Ն. Ստեփաննի
Սերապէր փաշան և Նովար փաշան արժան դա-
տեցին անոնց մէջ մասը Վարապետա խրկին ին-
սարիէ ըստանալուն դէմ, որոնք ամենեւին չեն
ուզեր հարկը վճարել, թէպէտ և շատ չափաւոր բան
կրպտահանջուի անոնցմէ:

Տիրոջ շէյխերը որ մօտեցաւ բանտը զըրեցան,
Սերապէր փաշան իր առջին կանչէց, ու շատ յոր-
գորեց զանոնք որ խռովութեան ժամանակը ինչ որ
յափշտակէր էն Սարոնիներէն, ամենն ալ ետ
դորձընեն. բայց տեսնալով որ փուճ տեղը կաշ-
խատի, ամենեւին չեն ուզեր խօսք մտիկ ընել,
վերստին բանտը խրկէց զանոնք:

Վամասկոսի Նէճիալ փաշան մօտեցաւ պետոնին.
բուցեղ մը վրայ յարձակեցաւ, որոնք (Սամանեան
կառավարիչներուն դէմ կրկնալին, ու նուաճեց
զանոնք: Նոր վրայ՝ ուրիշ քանի մը արաբացի
քեզերու մէջ ալ խռովութիւններ պատահեցան,
նմանապէս և Զօրանի Տիրալիներուն մէջ, բայց
վերջինս փաշան իր խոհեմութեամբը ամեն
բան հանդարտեցուց:

Քաղաքի հանդարտութիւնը մեծ վտանգի մէջ
է, որովհետեւ ալպանացի զօրքերը շատ դէշ վար-
մունք մը ունենալով, ամեն մարդու մեծ նեղու-
թիւն կը հասցընեն: Վանի մը օր առաջ Տրէխիմն
անունով գերակմար երբ որ գեղէն կը դառնար,
քանի մը ալպանացիներու հանգիստեցաւ, որոնք շատ
նախատական խօսքեր ըսելէն ետեւ, ձիէն ալ վար-
ձգեր են զանի: Նրեկ չէ առջի օրն ալ՝ գաղղիա-
կոն Սիրիոյ ըստած արեւի տեղակալներէն մէկը,
բունի ծեծեր էին երկու ալպանացի. գաղղիական
պատերազմի նաւերուն հրամանատարը՝ Ս. Տե-
փօնդ, իսկոյն Սերապէր փաշային քովը երթա-
լով՝ Վաղղիայի հիւպատոսին հետ, աս անարգա-
նացը հատուցում խնդրեց. աս ալ իմացուց որ
եթէ իրենք չընեն նէ, ինքը պատրաստ է աղէկ
հատուցում մը ընելու: Սերապէր փաշան խօսք
որովաւ սաստիկ պատժելու այն յանցաւորները՝ յա-
տուկ ժողով մը ընելէն ետեւ աս բանիս համար:
Հատարակութիւնը անհամբերութեամբ կըսպասէ
թէ ինչպէս պիտի լիննայ աս գործը:

Սիւրմ պէյը՝ Վարձրագոյն Վրան գործակալը,
մօտեցաւ կոստանդնուպոլիս դարձաւ իրեն յանձնը-
ւած պաշտօնը զըրխ տանէն ետեւ:

ԶԱՄԻՒՆԻՒՆ

29 Մայիս:

Չորեքշաբթի առաւօտուն՝ դեռ արշալոյսը չի
ծագած, կրակ ձգեր էին քաղաքիս Հայոց թաղը
կրպակի մը մէջ: Վարեքաղղութեամբ ժամանա-
կին իմացելով այս բարբարոսական գործը, հա-
ման մարեցին, ու ամենեւին վնաս մը չի ծագեցաւ:

Տեղւոյ կառավարիչ Ն. Ստեփաննի Սարի փա-
շան, որ աշաւորջ հսկողութիւն մը ունի քաղաքիս
պահպանութեանը համար, իսկոյն հրամայեց որ
պէտք եղած միջոցները՝ ի գործ դրուի ու սաստիկ
զգուշութիւն մը ըլլայ, որպէս զի չարագործ ան-
ձինք շուտով ձեռք իյնան ու իրենց արժանաւոր
պատիժը ընդունին:

Երկուշաբթի օրը՝ Վատրիայի Վեհափառ կայսեր
տօնախմբութիւնը կատարեցաւ սովորական հան-
դէսով:

Չորեքշաբթի ալ՝ Ն. Ս. (Ս)թոն թագա-
ւորին Հոնաստանի աթոռը նստելու տարեդարձին
հանդէսը կատարեցաւ:

Նաչէն կը գրեն:

«Նստածները Սոլտոկիայի իշխանահին Վերմա-
նիս գնաց. իշխանն ալ արդէն ընդունած է իր մեկ-
նելու հրովարտակը Ն. Վանէն, և մօտեցաւ ճամ-
բայ պիտի ելլայ հոն երթալու: Բայ ճամբորդու-
թիւնը կըցուցընէ որ Սոլտոկիայի կառավարու-
թիւնը այժմ հանդարտութեան մէջ է:

«Ռուսաց պատերազմական փոքրիկ նաւ մը
յիսուն նաւատիքով խալազի նաւահանգիստը մտ-
նալով, հասարակութեան մէջ կերպ կերպ կար-
ծիքներ ծագեցան. որովհետեւ աս բանը ինչպիսի-
նուպօլիսի դաշնագրութեան երրորդ յօդուածին դէմ
է, ու նաւին վրայի թնդանօթներն ալ յայտնի դըր-
ւած չէին նաւահանգիստը մտած ատենը:

«Վաղղիա խաղաղ վիճակի մէջ չէ. Պուլ-
ղաները գրեթէ ապստամբած են: Կիբա իշխանին
կացութիւնը օր ըստ օրէ շատ ծանր կը լինի ժո-
ղովրդոցը. հակառակ կողմի մարդիկը հրապարա-
կաւ կըսպառնան անոր դէմ, բայց բնաւ մտիկ
չընէր իրեն համար եղած գանգատները:

Վաղղիայի օրագրութեան մը մէջ կը կար-
դանք:

«Վաղղիայի քաղաքի սոսկալի հրդեհին լուրը տա-
րածելուն պէս Վաղղիայի մէջ, շատ տեղաց
սկսան ստուկով օգնութիւն ընել կրակէ ելլող
խեղճերուն:

«Պրէմիա քաղաքէն 20,000 թալէն խրկեցին ա-
նոնց. Մէքէնպուրիկի մեծ դուքսը՝ 10,000 թալէն
խրկեց. ու Հանովրի խորհրդականները արդէն
միտքուն հաւանութեամբ հաստատուի են մէջերնին
որ 500,000 Փր. օգնութիւն խրկեն:

«Վերմանական օրագրիւնները կը ծանուցանեն որ
Բրուսիայի թագաւորը 100,000 Փրանք տրուի է,
ու Տոնիմարգայի թագաւորն ալ՝ 150,000 Փրանք:

«Վրեթէ ամեն քաղաքի մէջ սկսած են ստո-
րագրել, Վաղղիայի ողորմելիներուն ձեռնուռը ըլ-
լալու համար:

«Փարիզի վաճառականները՝ հարկը հազար Փը-
լանք տրին երկեւի սեղանաւորի մը քով. Վաղ-
ղիայի պանքան 15,000 Փր. տրվաւ: Հավր, Մառ-
սէյը, Վնվէրս Բօլձնի քաղաքները մարդասիրա-
կան եռանդ մը կը ցուցնեն ողորմութիւն ժողելու,
ինչպէս և Վրանքֆորդի և Նոտրայի մէջ ալ աս
բարի նախանձը օր ըստ օրէ արծարծելու վրայ է:

«Վերմանացի դուքս մը աս աղետալի զիպածը
լսելուն պէս, 45,000 Փր. Վաղղիկ խրկեց: Բրու-
սիայի թագաւորը իսկոյն յայտարարութիւն մը
հրատարակել տրւաւ, հրամայելով որ բոլոր եկե-
ղեցիներուն մէջ ողորմութիւն ժողվելի. ասկէց
զատ սահմանադրուի եղած ղեկորական հացա-
գործները քանակէն հազար հաց չենէլ տալով
շուտ մը նոյն քաղաքը խրկել տրւաւ:

Վնգղիայի Վոպ ըստած օրագրութեան թղթա-
կիցներէն մէկը կը հաստատէ, թէ Վաղղիկ կը
րակէն մինակ 17,500 000 Փրանքի վաճառք էրե-
ցան. էրաւ աներուն արժէքը չորս անգամ էվելի
է աս գումարէն: Կրսէ նաւ թէ ինչպէս հիմայ 7,500
լիւրէ սթէնլին Վաղղիկ խրկուցաւ Նոտրայէն,
և թէ 10,000 լիւրէ սթէնլին ևս մօտ օրիս պիտի
խրկուի:

Շոգենաւի մը սոսկալի խորտակումը:

Պալթիմօր, (Վերիգա) 3 մայիս:

«Նրեկ մեր նաւահանգիստին մէջ ցաւալի դիպուած
մը պատահեցաւ: Մէկ նոր շինած շոգենաւ մը՝ «Սե-
աօրա» անունով՝ որն որ Պալթիմօրի և Վօրֆօլքի մէջ
երթնելու ժամն պիտի ընէր, իր կանոնաւոր ճամբորդու-
թիւնը սկսելէն առաջ՝ փորձելու համար Վաղղաք
գետին մէջ պոյստ մը ընելու ելաւ: Բայ շոգենաւին մէջ
շատ մարդիկ հրաւիրուած էին զօսանքի աղագաւ,
ընդ ամենը 150 հոգիի չափ կային: Հագել թէ անիւ-
ները սկսեցին էին դառնալ, երբոր սոսկալի շառաչումով
մը կախան (խաղանք) ձայնեցաւ, ու օդը հանեց ծրխ-
նելոյցը, նաւին և մեքենային կտորվաքը, նաւ ողորմելի
ճամբորդները: Վնհարին է ստորագրել ան վայրկեանին
սարսափելի տեսարանը: Ոմանք վերստին գետը իյնալով
խղճուցան և ոմանք ցամաքը ինկան. մինչև հարկը ոտք
հեռուն նետուած մեռած մարմին գտնուեցաւ. շատ մար-
դիկ ցամաքը ինկած մեռան կամ գետին մէջ խղճու-
ցան. եռուն հոգիի չափ ալ չարաչար վերաւորած կան:

Պալթիմօրի կառավարիչը յայտարարութիւն մը հա-
նելով խնդրեց որ հարկը գործաւորները երթան գետին
մէջէն խղճուած անձանց մարմինները փնտրեն և շոգե-
նաւին կտորվաքը ժողեն:

Վատիմանք բարեխառնութեան Օմրուիոյ, դիտեալ
ի միջոցի և եղեալ ըստ բաժանման Ումուրի:

		Վատուերի:		Հարեու:	
Ուրաթ	22 մայիս	+	17 1/2	ատիման 20	աս:
Հարաթ	23 "	+	17 "	24 "	
Կիրակէ	24 "	+	18 1/2 "	23 1/2 "	
Երկուշաբթի	25 "	+	20 "	25 "	
Նորեքշաբթի	26 "	+	18 1/2 "	25 "	
Չորեքշաբթի	27 "	+	19 "	26 "	
Հինգշաբթի	28 "	+	19 "	25 1/2 "	

ԱՌԵՒՏՐԵԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԳՂԻՆ

Ի իմերփուլ, 4 Մայիս:

Բամպակ: Հատ նաւեր համեմով բամպակով
բեռնաւորեալ, և զըրսերէն եկած լուրերը յաջո-
ղակ չըլլալով, այս շաբաթ անշարժութեան մէջ
մնացաւոր առուտուրը և շատ քիչ ծախս եղաւ:
Միացեալ Վահաններու վար տեսակ բամպակաց
գինները թուլցան, բայց վեր տեսակ քիչ ըլլալուն
կողմի, և առաջին տեսակ բամպակ ունեցողները
նուազութիւնը նայելով, լաւ ապրանքին բարձր
գիններ կը խնդրեն: Միացեալ Վահաններու վերջին
լուրերը կը հաստատեն ինչ որ ըսած ենք նախըն-

Թաց Թիւերով անցած տարւան բամպակի հունձին չափաւորութեանը վրայ : այսինքն հաւանական է որ 15700000 պալեայէն պակաս ըլլան և ոչ աւելի : առ տարւան հունձին երեւոյնքն ալ ըստ հասարակ կարծեաց քան Թէ անցեալ տարւանը պակաս ըլլալու է : Իայց ինչպէս որ ըլլայ որչափ ժամանակ որ այս անյաջող վիճակը շարունակէ, գործատուներէն առաջ եկած ապրանքներուն վրայօք, դժուար է բարի փոփոխութիւն մը յուսալ բամպակներուն համար : Թէպէտե հիմակու հիմայ այս ապրանքին գինը շատ ցած է և դրամի կողմանէ ալ շատ առատութիւն ունինք, այսու ամենայնիւ գործատուները միայն իրենց հիմակու հարկաւոր եղած բամպակը ծախու կառնեն և ոչ աւելի : ու կրկին ծախելու և շահելու համար բամպակ գնոյ առնող վաճառականները ետ քաշված են :

Եզիպտոսի բամպակները դժուարութեամբ կը ծախվին ու անանկ կերևնայ որ անոնց գինը իջնալու են : այս շաբթեւան մէջ ամմէն տեսակ բամպակներէն եղած ծախսին բոլոր գումարն է 18530 պալեա և քաղաքնիս հասած բամպակի գումարը՝ 85055 պալեա :

ԳԼԳԼԻՆ

Մարտիտա, 8 Մայիս :

Բամպակ : Մի և նոյն Թուրքիան մէջ է : այս տաճնակիս մէջը շատ քիչ առուտուր եղաւ բայց գինը փոփոխութիւն մը չընդունեցին : 250 պալեա խզմիրու բամպակ ծախվեցաւ 60-70 Ֆրանք ըստ տեսակին : և 87 պալեա Նաբլուզի բամպակ ծախվեցաւ 58 Ֆրանքի :

Մետաքս : Թէպէտե ապրանք ելած մեր ներսի քաղաքներէն, Սպանիայէն և Իտալիայի կողմերէն առած լուրերնիս անյաջող են մետաքսի նոր հունձին վրայօք, վասն զի կը հաստատեն Թէ քիչ ապրանք առաջ պիտի գայ, այսու ամենայնիւ սա ապրանքին վրայ մէկ բարի և յաջողակ շարժում մը չունինք ծանուցանելու : այս շաբթեւան ծախսը ինչպէս և անցեալ շաբթեւան՝ 40 պալեայի հաւաւ, ամմէն տեսակ մետաքսներէն :

Չէթ : Գործատուներու վերաբերեալ ձէթը հիմակու հիմայ անշարժութեան մէջ է, սա պատճառաւ որ հետզհետէ Նաբուլէն, Վօրսիքայէն և ուրիշ կողմերէն շատ նաւեր հասան ձէթով բեռնաւորեալ : ուստի և գինը երկու և իրեք Ֆրանք իջաւ իսկոյն :

Քիթրէ : Մեծ անշարժութեան մէջ է : առաջին տեսակ սպիտակ տերեւ որ անցածները 3 1/2 Ֆրանքի կէս քիթն ծախվեր էր, այսօր 3 Ֆրանքի առնող չի կայ, նմանապէս ֆիտէն որ մինչև 4 Ֆրանքի ծախվեցաւ : երկրորդ և երրորդ տեսակները բնաւ հարցընող չի կայ :

Թիֆթիք : Այս ապրանքի լաւ բանված Անգղիայի տեսակը 45 ուլտի կը ծախվի, բայց երկրորդ ապրանքը և Զոլանտայի տեսակը ամենէն առնող չի գտնուիր :

Տորեն : Այս տաճնակիս մէջ շատ առուտուր եղաւ : Անգղիայի համար շատ ապրանք գնոյ առին, որովհետեւ շատ յանձնարարութիւններ առած էին Անգղիայէն :

ՏԱՃԿԱՍՏԻՆ

Օֆուռիա, 28 Մայիս :

Քաղաքիս առուտուրը մի և նոյն անշարժութեան մէջ է, որովհետեւ բոլոր Լաբուայի երեւելի առուտրական քաղաքներէն առած լուրերնիս առհասարակ անյաջող են, Ասիայի գրեթէ ամմէն տեսակ ապրանքներուն համար :

Բամպակ : Այս եօթնեակիս մէջը բաւական բամպակ ծախվեցաւ : բայց ինչ օգուտ որ ամմէն ալ հետագայ ցած գիներով :

Քրքաղաճ և Սպուռնայ 200-210
Խասապա, Խընըխ և Պայընտրը 180-200

Տորոնին (պոյսի) գինն է ըստ տեսակին 190-220 :

Աֆիօն : Էին ապրանքը կուզվի 58-60 : Լսեցինք որ վաճառականին մէկը 10 սեփեթ աֆիօնի սակարկութիւն ըրեր է գրութեամբ, մինչև 50 օր աւանդելու : չէքին 50 դրուռը : ու այս արժողութեան մէկ երրորդ մասը կանխիկ առեր է և մնացեալ երկու երրորդ մասը ապրանքը աւանդելու ժամանակը առնելու է :

Չէթ : Անցեալ շաբթ մինչև 225 դրուռը Միտիլիի պատրաստ ապրանք վաճառվեցաւ Ֆրանք ապօրոտ : բայց գաղղիական շոգենաւը գալէն ետեւ, Լաբուայէն բերած անյաջող լուրերուն պատճառաւ գինը Թուրքաւ : սա օրվան գինն է 210-215 դրուռը պատրաստ գրամով :

Բուրգ : Չի բռնեալ նոր ապրանքը 150 դրուռէն 190 դրուռը կը ծախվի ըստ տեսակին :

Եզան մորթի՝ օխան 5 1/2 դրուռը կը ծախվի :
Սուսամ : Միշտ կուզվի և գինը մի և նոյն են, այսինքն 58 էն 60 :

Կոստաւո : Միշտ կուզվի և գինը հաստատ են : ապրանք չի կայ :

Մեղրամոմ : Զողուազիւտ է : գինը՝ 940 էն 950 միտրուռը կայ :

Սակամոնի : Առաջին տեսակը 210-230 դրուռը է : երկրորդ տեսակը՝ 150-180 դրուռը է :

ՓՈՒՆԵԼԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

ՊՕԼԻՍ

23 Մայիս :

Լոնտա	118 1/2-117 1/2
Մարսիլիա	186-184
Բրեստ	485-484
Լիվօրնօ	160-159
Վէննա	

ՕՄԻՒՆԵԼ

29 Մայիս :

Լոնտա	117 1/2
Մարսիլիա	184
Բրեստ	477-480
Լիվօրնօ	
Կոստանդնուպօլիս	հարիւրէն 1-1 1/2

ՃԱՆՈՒՑՈՒՄ

Յօժարակամ կը ծանուցանենք ուսումնասէր հասարակութեանը, Թէ ո՞վ որ կը փափագի Վէննայի Սիւի-Թարեանց վանքը տրուած հայկական գրքերէն ստանալու, կրնայ երթալ Փրոփականտայի դպրատունը՝ որ քաղաքիս մէջ հաստատուած է Փռանկաց Թաղը Սանա պաղչեսի ըսած տեղը : որովհետեւ հոն կը ծախուի հիմակ յիշեալ վանքին բոլոր գրքերը՝ չափաւոր գիներով, որ շատ մաքուր տրուած են :

Ս.Ս. Սուսագաղղիացի վարժապետը իր դպրատունը դոցած ըլլալով հիմակ, ուզողին կերթայ առանձին դաս կուտայ, ամիսը 3 «ըրետլ» վարձքով : Թէ որ քանի մը հոգի մէկ տեղ դաս առնել ուզեն, խիստ դիւրագին կը ըլլայ, ըստ որում յիշեալ վարձքէն եվելի չի պահանջեր :

Ուրը Սեպրոպեան դպրատունը կը ծախուի հայերէն Վերական, Էգերէն և Վրիստոնէական, որոնք նոյն դպրատունը տուած են : ուզողը կրնայ անկէջ ստանալ :

Եւրիֆօնիին գիմաքը՝ Պալաճիին տանը քով գեղավաճառի նոր խանութ մը բացուի է, որուն վրան փունիկ Թուրքիին նշանը կայ : Եւ խանութին անունը գաղղիերէն «Յարմատի ալ Վէնիքս» կըսուի : գինը՝ ցրով մէջը մարդ կայ, ու ամմէն տեսակ գեղեցիկ կը գտնուի, որոնք չափաւոր գիներով կը ծախուին : Խանութին տեղիւրը են Վոստանիտիտի և ընկերք :

ԱՐՇԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԼՆ . Եւ Օրագիրը շարաթը անգամ մը կը տրուի :

Տարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 դրուռը է, կանխիկ : ով որ ուզէ կրնայ ստորագրվել :

Իզմիր՝ օրագրութեան տպարանը :

Պօլիս՝ երկրորդ խանը Սոմճեանց Վերսիլ աղային դրատունը :

Պուրսա՝ Վապարճեան Սատմէոս ու Վրիգոր աղայից մաղաղան :

Եգեքսանդրիա՝ Եղաղանեան Կարապետ աղային մաղաղան :

Վասիլէ՝ Լաղազարեանց միահտեօի Էլէքսան աղային դրատունը :

Յոպպէ՝ Սրապիանեան աղայ Յակոբին դրատունը :

Թրեսա՝ Երեւան Վրիգոր աղային դրատունը :

Լիզըրում՝ Կաղաղանց Յարութիւն աղային մաղաղան :

Էլէն՝ Վարկեանց Յարութիւն աղային մաղաղան :

Տիարպէթեր՝ Պարօն Վամիանոսին մաղաղան :

Լաշ՝ Պըլըքընեան աղայ եղբարց մաղաղան :

Պալատտ՝ Լեդգիլ առաջին Թարգման աղայ խանիկէն տունը :

Վարէթ՝ Երմաղանեան Սարգանեանց աղայ Վալուտին վաճառատունը :

Թէհրան՝ Առաքելեանց Թադէոս Խանին բնակարանը :

Պոմպա՝ Եսայի պարոնաց Եղանուր որդուց և ընկերաց վաճառատունը :

Սինկափոր ու Պաղատիա՝ Եսայի պարոնաց Սեթ եղբարց դրատունը :